

Рада Національного банку України

Р І Ш Е Н Н Я

29 травня 2018 року

м. Київ

№ 24-рр

Оцінка діяльності Правління Національного банку України щодо окремих заходів монетарного і регулятивного характеру та її впливу на економічний і соціальний розвиток України

Рада Національного банку України вирішила:

1. Узяти до відома інформацію члена Ради Національного банку України Фурмана В.М., заступника Голови Національного банку України Сологуба Д.Р. стосовно оцінки діяльності Правління Національного банку України щодо окремих заходів монетарного і регулятивного характеру та її впливу на економічний і соціальний розвиток України.
2. Схвалити з урахуванням результатів обговорення рекомендації Правлінню Національного банку України та Кабінету Міністрів України стосовно оцінки діяльності Правління Національного банку України щодо окремих заходів монетарного і регулятивного характеру та її впливу на економічний і соціальний розвиток України.
3. Членові Ради Національного банку України Фурману В.М. доопрацювати рекомендації Правлінню Національного банку України та Кабінету Міністрів України відносно оцінки діяльності Правління Національного банку України щодо окремих заходів монетарного і регулятивного характеру та її впливу на економічний і соціальний розвиток України.
4. Рішення набирає чинності з дня його прийняття.

Голова Ради

Б. М. Данилишин

Інд. 10

СХВАЛЕНО
Рішенням Ради
Національного банку України
від 29 травня 2018 року № 24-рз

Оцінка діяльності Правління Національного банку України щодо окремих заходів монетарного і регулятивного характеру та її впливу на економічний і соціальний розвиток України

Відповідно до Конституції України основними завданнями Ради Національного банку України (далі – Рада) є розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за проведенням грошово-кредитної політики.

Згідно зі статтею 9 Закону України “Про Національний банк України” Рада розробляє Основні засади грошово-кредитної політики та здійснює аналіз впливу грошово-кредитної політики на стан соціально-економічного розвитку України та розробляє пропозиції щодо внесення відповідних змін до неї.

Згідно зі статтею 13 Закону України “Про Національний банк України” рішення Ради стосовно Основних засад грошово-кредитної політики та впливу грошово-кредитної політики на стан соціально-економічного розвитку України є обов’язковими для виконання Правлінням Національного банку (далі – Національний банк).

Відповідно до Конституції України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Згідно зі статтею 6 Закону України “Про Національний банк України” під час виконанні своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Іншими завданнями Національного банку, що уособлюють виконання його основної функції, є:

- сприяння в межах повноважень фінансовій стабільності, у тому числі стабільності банківської системи за умови, що це не перешкоджає досягненню пріоритетної цілі;

- сприяння дотриманню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Уряду України за умови, що це не перешкоджає досягненню цілей щодо цінової та фінансової стабільності.

Основними передумовами сприяння дотриманню стійких темпів економічного зростання та підтримки економічної політики Уряду України з боку Національного банку є забезпечення стабільно низьких темпів інфляції, підтримка фінансової стабільності та перерозподіл коштів в реальний сектор економіки через банківське кредитування.

Основні макроекономічні параметри

Протягом перших чотирьох місяців 2018 року споживча інфляція залишалася високою, хоча й спостерігається тенденція до уповільнення інфляції. Зокрема приріст індексу споживчих цін (до відповідного місяця попереднього року) становив:

- січень – 14,1%;
- лютий – 14%;
- березень – 13,2%;
- квітень – 13,1%.

Найбільш швидкими темпами (до відповідного місяця попереднього року) зростали ціни на продукти харчування та безалкогольні напої (січень – 17,9%, лютий – 17,3%, березень – 17,3%, квітень – 17,2%) й алкогольні напої та тютюнові вироби (січень – 20,6%, лютий – 20,2%, березень – 20,2%, квітень – 20,5%).

Приріст індексу цін виробників до відповідного місяця попереднього року, незважаючи на те, що у 2018 році має низхідний тренд, перебуває також на високому рівні:

- січень – 22%;
- лютий – 20,8%;
- березень - 19,1%;
- квітень – 17,8%.

Приріст індексу цін виробників до попереднього місяця у 2018 році має чітко виражений низхідний тренд, що свідчить про ймовірність більш помітного зниження споживчої інфляції у другому півріччі 2018 року:

- січень – 4,4%;
- лютий – 1,2%;
- березень - 0,3%;
- квітень – 0%.

За перші чотири місяці 2018 року індекси промислової продукції (у відсотках до відповідного періоду попереднього року) перебувають на відносно високому рівні:

- січень - 103,6%;
- лютий - 102,8%;
- березень – 102,4%;
- квітень – 102,6%.

У 2017 році більш високий показник індексу промислової продукції був зафіксований лише одного разу – у січні (106,4%).

Зокрема в січні – березні 2018 року вдобувній промисловості й розробленні кар'єрів індекс промислової продукції становив 102,3% (порівняно з відповідним періодом минулого року). У переробній промисловості індекс

промислової продукції становив 102,5%. Індекс будівельної продукції в січні – березні 2018 року порівняно із січнем – березнем 2017 року, становив 99,7%

Водночас, за I квартал 2018 року на підприємствах із виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів випуск продукції скоротився на 3,5%, у тому числі у виробництві м'яса та м'ясних продуктів – на 8,1%, олії та тваринних жирів – на 10%, продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів та крохмальних продуктів – на 1,6%, хліба, хлібобулочних і борошняних виробів – на 2,2%, напоїв – на 1,7%, тютюнових виробів – на 29,8%. Зниження пропозиції харчових продуктів суттєво вплинуло на зростання індексу споживчих цін. Цей фактор впливу на ціни перебуває поза межами компетенції Національного банку.

Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва за чотири місяці 2018 році має низхідну спрямованість:

- січень – 101,1%;
- лютий - 99,7%;
- березень - 99,5%;
- квітень – 99,5%.

Низхідна динаміка індексу пов'язана у тому числі з сезонними факторами.

Середні ціни продажу аграрної продукції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації за січень – березень 2018 року порівняно з відповідним періодом 2017 року зросли на 11,4%, у т.ч. продукції рослинництва – на 8,7%, тваринництва – на 24,4%. У березні порівняно з лютим поточного року середні ціни реалізованої аграрної продукції зросли на 3,5%, у тому числі рослинництва – на 3,6%, тваринництва – на 3,1%. Високі темпи зростання цін аграрної продукції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації негативно вплинули на динаміку індексу споживчих цін.

За прогнозами Національного банку інфляція за підсумками 2018 році становить 8,9%. Це вище пріоритетної цілі щодо зниження інфляції до 6 ± 2 процентних пункти у 2018 році, як це визначено Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік.

Оцінка стану та тенденції кредитно-депозитного ринку

Відновлення економіки вимагає повноцінного забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. Основними джерелами підтримки суб'єктів господарювання мають бути кредитні ресурси вітчизняних банків, власні кошти підприємств, закордонні інвестиції і запозичення. Важливим методом сприяння економічному зростанню має бути активізація кредитування банками суб'єктів господарювання.

За 2017 рік сукупна заборгованість за кредитами, наданими банками юридичним особам та домогосподарствам (крім фізичних осіб-підприємців), зросла на 4,3%.

Основними драйверами економічного зростання 2017 року були збільшення експорту, валове нагромадження основного капіталу та зростання споживчого попиту.

Вплив банківського сектору на інвестиційну активність підприємств є незначним і має тенденцію до зниження. Частка статті “кредити банків та інші позики” серед джерел капітальних інвестицій скоротилась у 2017 році до 5,3% порівняно з 7,6% у 2016 році. Підприємства реалізують інвестиційні проекти переважно за рахунок власних коштів – питома вага такого джерела інвестицій становила 69,9% у 2017 році. Їх прибуткова діяльність сприяла отриманню зокрема прибутковими великими та середніми підприємствами за 2017 рік додатного фінансового результату у сумі 457,3 млрд. грн, що на 36,2% більше, ніж за 2016 рік.

Позитивний вплив активної інвестиційної динаміки формує мультиплікатор її впливу на економічне зростання. Йдеться про активізацію виробництва в будівельній галузі, машинобудуванні, виробництві будівельних матеріалів, зростання попиту на металургійну продукцію на внутрішньому ринку тощо.

Проте, вплив банківського сектору на інвестиційну активність залишається слабким. “Кредити банків та інші позики” за питомою вагою у структурі капітальних інвестицій за джерелами фінансування поступаються не лише “власним коштам підприємств та організацій”, а й “коштам місцевих бюджетів” (9,3%) та “коштам населення на будівництво житла” (7,8%).

Депозити

Якщо протягом минулого року спостерігалася тенденція зростання ресурсної бази банків, то у 2018 році складається інша ситуація. Зокрема, за чотири місяці сукупна заборгованість за депозитами, залученими на рахунки резидентів, зменшилась на 1,8 млрд. грн., або на 0,2%. Залишки за депозитами корпоративного сектору зменшилися на 21,4 млрд грн (або на 5,3%), залишки за депозитами домогосподарств зросли на 4,3 млрд грн (або 0,9%).

Протягом чотирьох місяців 2018 році вартість нових депозитів у гривні збільшилася на 1,7 процентного пункту - з 8,4% до 10,1%.

Якщо ставки за новими депозитами для корпоративних клієнтів підвищилися за січень - квітень на 2,4 процентного пункту (з 8,4% до 10,9%), то для домогосподарств ставки за новими депозитами знизилися на 0,5 процентного пункту (з 7,3% до 6,8%).

Процентні ставки за новими депозитами, залученими в корпоративного сектора в національній валюті, підвищились за січень - квітень на 2,6 процентного пункту (до 11,3%), у іноземній валюті знизилися на 0,7 процентного пункту (до 2,1%).

Ставки за новими депозитами, залученими в домогосподарств за чотири місяці 2018 року підвищились у нацвалюті на 0,5 процентного пункту (до 11%) та знизилися у інвалюті на 0,4 процентного пункту (до 2,3%).

У цілому простежується залежність між ставками за депозитами та обліковою ставкою Національного банку, особливо це стосується депозитів у національній валюті (як для корпоративного сектору економіки, так і для домогосподарств). У свою чергу, підвищення облікової ставки Національного банку спричинило підвищенням ставок за депозитами, що спонукало й збільшення відсоткових ставок за кредитами.

Кредити

Станом на 30 квітня 2018 року сукупна заборгованість за кредитами, наданими банками юридичним особам і домогосподарствам (крім фізичних осіб-підприємців) становила 1 031 млрд. грн, що на 1,4% більше, ніж на 31 грудня 2017 року.

Сукупна заборгованість за кредитами, наданими банками корпоративному сектору економіки за січень - квітень 2018 року збільшилася на 1,2% - до 854,9 млрд грн.

Заборгованість за банківськими кредитами бізнесу, наданими в гривні, станом на кінець квітня 2018 року становила 474,8 млрд грн, це на 1,9% більше аналогічного показника на 31 грудня 2017 року. На кінець квітня поточного року залишок за кредитами в іноземній валюті, наданими банками корпоративному сектору, становив 380,1 млрд грн – порівняно з початком року збільшення становить 0,3%.

Зафіксований суттєвий – на 7,4% - приріст заборгованості за валютними кредитами бізнесу в доларовому еквіваленті станом на 30 квітня порівняно з початком 2018 року значною мірою пояснюється методологічними змінами в розрахунку цього показника.

Сукупна заборгованість за кредитами, наданими банками домогосподарствам (крім фізичних осіб-підприємців) станом на 30 квітня 2018 року зросла на 2,6% порівняно із заборгованістю на 31 грудня 2017 року, і становить 174,6 млрд грн.

Станом на кінець квітня, порівняно з початком січня, спостерігається зростання залишків за кредитами в національній валюті, наданими домогосподарствам, на 8,5 млрд грн (або на 8,3%), та водночас зафіксовано зниження заборгованості за кредитами у іноземній валюті на 4,2 млрд грн (або на 6,2%).

За чотири місяці зростання сукупних залишків за кредитами домогосподарств більше ніж у два рази випереджає збільшення залишків заборгованості за кредитам, що надаються корпоративному сектору економіки.

Як і у 2017 році, в поточному році найшвидше зростають кредити на споживчі цілі - на купівлю побутової техніки, авто. Зокрема частка споживчих кредитів у портфелі фізичних осіб збільшилася за I квартал на 2,8% - до 66,9%. Це зумовлює певні ризики – більшість споживчих кредитів видається під купівлю імпортової продукції, що негативно відображається на стані поточного рахунку платіжного балансу України (наприклад, у березні обсяг експорту з України становив 3,7 млрд дол., а обсяг імпорту 4,4 млрд дол., негативне сальдо – 0,7 млрд дол.). Проте причина цього перебуває переважно поза межами банківської системи – велика частина споживчих товарів, що продається в Україні, має імпортне походження.

Підвищення доходів громадян за діючої структури економіки призводить не до розвитку національної економіки, а до зростання імпорту та погіршення торговельного балансу.

Сальдо зовнішньо-торговельного балансу України

Рік	Сальдо, млрд. дол.
2012	- 8,96
2013	- 8,48
2014	3,9
2015	0,63
2016	- 2,86
2017	- 6,33

Ставки за новими кредитами, наданими резидентам (без урахування овердрафту) за квітень - січень 2018 року, підвищилися на 3,2 процентних пункти – з 12,8% до 15,9%.

Процентні ставки за новими кредитами, наданими корпоративному сектору економіки, за чотири місяці поточного року збільшилися на 2,4 процентного пункту – з 12,6% до 15%. Якщо процентні ставки за новими кредитами, наданими підприємствам у гривні, за вказаний період збільшилися на 2,4 процентного пункту (з 14,3% до 16,7%), то за новими кредитами, наданими в іноземній валюті, ставки зменшилися на 0,8 процентного пункту (з 7,5% до 6,7%).

Ставки за новими кредитами, наданими домогосподарствам, підвищилися на 3 процентних пункти – з 28,3% до 31,3%. Якщо процентні ставки за новими кредитами, наданими в гривні збільшилися на 2,8 процентного пункту (з 28,7% до 31,5%), то за новими кредитами, наданими в іноземній валюті, зменшилися на 0,8 процентного пункту (з 8,4% до 7,6%).

Простежується пряма залежність між ставками за кредитами в національній валюті та обліковою ставкою Національного банку – ставки за новими кредитами відреагували на відповідне підвищення облікової ставки, яке відбулося в січні та березні 2018 року.

Пожевлення банківського кредитування характеризувалося посиленням його концентрації в короткостроковому сегменті - за I квартал 2018 року частка короткострокових кредитів (до одного року) у загальному обсязі наданих банками кредитів збільшилася з 40% до 45%.

Розподіл корпоративних кредитів за строком надання (станом на кінець березня 2018 року: 45,1 % – до 1 року, 30,3 % – від 1 до 5 років, 24,6 % – більше 5 років) свідчить про невисоку доступність довгострокових кредитних ресурсів для значної частки корпоративних позичальників.

Розподіл корпоративного кредитного портфеля банківської системи України в розрізі валют станом на кінець березня 2018 року свідчить про те, що домінуючу позицію серед валют, у яких надаються корпоративні кредити, посідає гривня (55%), натомість серед валютних кредитів домінують позики у доларах США (39%) та євро (6%). Поточна структура корпоративного кредитного портфеля в розрізі валют не є оптимальною з точки зору фінансової безпеки та не повною мірою відповідає стратегічному завданню поступової дедоларизації грошової маси.

Рівень доларизації кредитів фізичним особам у першому кварталі зменшився на 2,8 відсоткових пункти - до 11%. Це стало можливим завдяки зростанню нового кредитування у гривні.

Повільні темпи розвитку банківського кредитування зумовлені низкою чинників, серед яких є й такі, що пов'язані із заходами Національного банку монетарного та регулятивного характеру, а саме:

- жорстка грошово-кредитна політика, яку Національний банк вимушений проводити в рамках режиму таргетування інфляції задля повернення споживчою інфляції в цільовий діапазон, передбачений Основними засадами грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу;

- високі відсоткові ставки за кредитами, які складаються під впливом відносно високої інфляції (що посилюється наявними ризиками в економіці та повільними темпами структурних реформ);

- дефіцит довгострокових ресурсів у банківській системі та невідповідність між строками, на які залучаються депозити та потребами в довгострокових кредитах;

- висока питома вага проблемних кредитів і відсутність дієвих механізмів її зниження.

Також слід зазначити обмеженість впливу на комерційні банки з боку Національного банку щодо нарощування кредитування.

ОВДП

Станом на початок 2018 року у власності Національного банку України перебували 48,1% (360,6 млрд. грн.) загального обсягу ОВДП, що перебували в обігу за сумою основного боргу (749,9 млрд. грн), у власності банків – 48,1% (360,5 млрд. грн.). Разом на балансі Національного банку та банків на початок року було 96,2% ОВДП, що перебувають в обігу.

Станом на кінець квітня 2018 року в обігу перебувало ОВДП на суму 742 млрд. грн. У власності Національного банку - 47,2% (350,3 млрд. грн.) загального обсягу ОВДП, що перебували в обігу за сумою основного боргу (746,6 млрд. грн), у власності банків – 47,2% (350,2 млрд. грн.). Разом на балансі Національного банку та банків станом на кінець квітня було 94,4% ОВДП, що перебувають в обігу.

Обсяги коштів, які Національній і банки вкладають в ОВДП, є стабільно високими. Сумарна їх частка коливається близько 95% від загального обсягу ОВДП, що перебувають в обігу.

Середньозважена дохідність ОВДП у січні - квітні 2018 року становила:

- номінованих у гривні – 16,5% річних;
- номінованих у доларах – 5,2% річних;
- номінованих у євро – 4,1% річних.

У макроекономічному контексті спрямування коштів на кредитування Уряду України зумовлює заміщення державними позиками банківських кредитів підприємствам і витіснення державними позиками внутрішніх приватних інвестицій. Динаміка нарощування обсягів кредитування реального сектору економіки протягом 2017 року та перших чотирьох місяців 2018 року є повільною, що певною мірою зумовлює наявність такої альтернативи банківського кредитування, як вкладання коштів у державні цінні папери з відносно високою дохідністю та вкрай низькими ризиками. Згідно з дослідженнями, проведеними Інститутом економіки та прогнозування НАН України залучення валових державних позик із внутрішніх джерел у сумі, що еквівалентна 1% ВВП, внаслідок дії ефекту витіснення призводить до зниження темпів приросту кредитного портфеля банків на 0,9%.

Майже весь внутрішній державний борг становить заборгованість за випущеними державними цінними паперами на внутрішньому ринку. Активне розширення внутрішнього державного боргу за рахунок випуску цінних паперів зумовило наближення загального обсягу ОВДП в обігу до розміру депозитного портфеля банків. Станом на початок 2018 року загальний обсяг ОВДП в обігу (за сумою основного боргу) становив 83,5% депозитного портфеля банків та 73,8% кредитного портфеля банків. Станом на кінець квітня 2018 року загальний обсяг ОВДП в обігу (за сумою основного боргу) становив 82,7% депозитного портфеля банків та 72% кредитного портфеля банків.

Депозитні сертифікати

У 2017 року, порівняно із 2016 роком зниження залишків за депозитними сертифікатами НБУ становило 980 млн. грн, або 1,5%. Обсяг заборгованості за депозитними сертифікатами на кінець 2017 року становив 67,2 млрд грн.

У 2018 році тенденція до зменшення залишків за депозитними сертифікатами Національного банку має продовження – станом на кінець березня залишок становив 59,7 млрд грн. (зниження з початку року на 11,2%).

Національний банк використовує депозитні сертифікати в умовах профіциту ліквідності банківської системи. Випуск депозитних сертифікатів Національного банку має на меті абсорбцію надлишкової ліквідності банківської системи задля сприяння досягненню кількісною цілі по інфляції та утримання короткострокових ставок в коридорі “облікова ставка НБУ \pm 2 відсоткових пункта”.

Депозитні сертифікати Національного банку є високодохідним безризиковим інструментом. Наявність такого інструменту не стимулює банки до нарощування кредитування реального сектору економіки, проте не є вагомою причиною низьких темпів зростання банківського кредитування. Основними чинниками, що стримують кредитування реального сектору економіки, є слабкий рівень захисту прав кредиторів та позичальників, неприйняття низки законодавчих та нормативних актів, спрямованих на вдосконалення системи захисту прав кредиторів і позичальників, суперечливі рішення судів стосовно недобросовісних позичальників, великий обсяг проблемних кредитів і резервів для покриття ризиків за такими кредитами, обмежена кількість позичальників, спроможних вчасно обслуговувати та погашати банківські позики, перебування в початковій фазі створення кредитного реєстру Національного банку, тощо.

Окремі регуляторні та інші рішення

З I кварталу 2018 року Національний банк розпочав публікацію «Підсумків дискусії членів Комітету з монетарної політики щодо рівня облікової ставки», що сприяє підвищенню прозорості та передбачуваності монетарної політики. Захід спрямований на посилення розуміння учасниками ринку логіки та мотивації монетарних рішень Правління Національного банку. Це сприятиме підвищенню здатності учасників ринку передбачати подальші зміни в монетарній політиці Національного банку, посиленню дії процентного каналу трансмісійного механізму та ефективнішому управлінню інфляційними очікуваннями.

Постановою Правління Національного банку України від 15 лютого 2018 року № 12 “Про здійснення валютних операцій за кредитами, позиками, що

залучаються від нерезидентів на окремих умовах”, розширено можливості банків залучати від нерезидентів так звані “синтетичні” кредити та позики в національній валюті (кредити й позики, фактичною валютою яких є гривня, а всі платежі між кредитором та позичальником здійснюються виключно в іноземній валюті). Досі українські позичальники могли залучати такі кредити і позики лише за умови, що нерезидентом-кредитором є міжнародна фінансова організація (МФО), членом якої є Україна, або міжнародна фінансова організація, щодо якої Україна зобов’язалася забезпечувати правовий режим, який надається іншим МФО чи резидентам. Національний банк надав можливості уповноваженим банкам-позичальникам залучати “синтетичні” кредити та позики в гривні від будь-яких нерезидентів-кредиторів, а не лише від МФО. Трансграничні операції за такими кредитними договорами та договорами позики проводитимуться без реєстрації або індивідуальної ліцензії Національного банку. Отримані кошти українськи банки можуть використовувати для кредитування українських позичальників у гривні, водночас уникаючи валютного ризику, оскільки валютний ризик нестиме нерезидент - кредитор українського банку.

Також Національний банк послідовно продовжував лібералізацію валютного регулювання шляхом пом’якшення тимчасових адміністративних обмежень, послаблення яких не створювало ризиків для дестабілізації валютного ринку. Зокрема, удосконалено умови продажу іноземної валюти клієнтами банків на міжбанківському валютному ринку, що надало підприємствам ширші можливості для вибору оптимального курсу продажу іноземної валюти.

Вищезазначені заходи певною мірою сприяли підтримці поступового відновлення економіки України.

Висновки

Інфляція, економічне зростання

Динаміка інфляції за перші чотири місяці свідчить про високу ймовірність недосягнення цілі щодо споживчої інфляції у 2018 році.

Згідно з прогнозом Національного банку зростання реального ВВП у 2018 році становитиме 3,4%. Це вище, ніж у 2017 році (зростання ВВП – 2,5%). З іншого боку, задля відновлення економіки на докризовому рівні у середньостроковій перспективі потрібні більш швидкі темпи росту, що потребує активних, продуктивних та злагоджених дій з боку Уряду України, Верхової Ради та Національного банку.

Слід зазначити, що заходи монетарного та регулятивного характеру Національного банку мають обмежену ефективність впливу на ключові показники економічного та соціального розвитку України. Це питання насамперед належить до компетенції Уряду України.

Проте слід враховувати, що облікова ставка на споживчу інфляцію впливає із певним лагом часу. Тому остаточну оцінку впливу циклу підвищення облікової ставки на споживчу інфляцію доцільно сформулювати у 2019 році.

Застосування інфляційного таргетування в умовах хронічно високої інфляції звужує можливості здійснення неконвенційної монетарної політики, що практикується у посткризовий період у багатьох країнах світу. Необхідне застосування немонетарних антиінфляційних інструментів, зокрема антимонопольної політики та сприяння розвитку підприємництва. Це питання передусім належить до компетенції Уряду України.

Депозити, кредити

Одним із ключових негативних факторів, що ускладнює активізацію корпоративного кредитування шляхом зниження процентних ставок, є високий рівень інфляції, який поки що зберігається, та обережні очікування суб'єктів господарювання, вкладників, інших учасників ринку щодо цінової динаміки. Адже в умовах високого рівня інфляції знижується зацікавленість учасників ринку до довгострокових заощаджень у національній валюті, що, разом із високим рівнем облікової ставки Національного банку, негативно впливає на терміни кредитування та обумовлює високі ставки за кредитами.

Поступове відновлення депозитного ринку в Україні, яке спостерігалось в 2017 році, у поточному році загальмувалося. Темпи активізації корпоративного кредитування є відносно слабкими. Таким чином, одним із найбільш нагальних завдань Національного банку на найближчу перспективу є стимулювання процесу залучення банками додаткових значних обсягів вкладів населення на якомога більш "довгі" (від 1 року, а бажано - більше 2 років) терміни та переважно в національній валюті.

У той час як одним із визначальних завдань макроекономічної політики є підтримка та оптимізація спрямування інвестиційних процесів на структурну модернізацію економіки, кредитна політика в Україні зараз не працює на користь реалізації цього завдання. Наразі політика Національного банку, маючи потенціал відносної ефективності в короткостроковому періоді, не повною мірою дієва в системному впливі на формування моделі та темпів економічного зростання в Україні.

Відносно швидкі темпи розширення споживчого кредитування, які спостерігаються протягом 2017 року та перших чотирьох місяців 2018 року, можуть зумовлювати збільшення дефіциту поточного рахунку платіжного балансу та відповідно вплив іноземної валюти з країни через відсутність на внутрішньому ринку багатьох товарів народного споживання та продукції машинобудування внаслідок сировинної спрямованості вітчизняної економіки. Це може підсилювати ризики стабільності грошової одиниці України та

нівелювати вплив дій Національного банку, спрямованих на забезпечення цінової стабільності в державі.

В Національному банку вважають, що у 2018 році основним двигуном зростання економіки буде приватне споживання. Це свідчить про стриману оцінку перспектив активізації кредитування реального сектору економіки. Тому є потреба в розробленні комплексних заходів щодо активізації кредитування, в тому числі, шляхом диференціації регуляторних умов діяльності банків залежно від структури їхнього кредитного портфеля.

Вплив облікової ставки на економічне зростання

Цикл підвищення облікової ставки Національного банку (у жовтні та грудні 2017 року й у січні та березні 2018 року) мав вплив на сповільнення темпів споживчої інфляції – зокрема, у квітні поточного року спостерігалось уповільнення темпів зростання цін на споживчому ринку в порівнянні з березнем. Очікується подальше сповільнення темпів інфляції. Таким чином, Національний банк сприятиме економічному зростанню в середньостроковій перспективі через забезпечення стабільно низької інфляції.

ОВДП, депозитні сертифікати Національного банку

Спостерігається активна участь Національного банку та банків у ринку ОВДП, а також масштабні операції банків із депозитними сертифікатами Національного банку. Великі обсяги операцій з ОВДП та депозитними сертифікатами обмежують сприяння економічному зростанню за допомоги активізації кредитування реального сектору економіки. Проте, кредитування держави в особі Міністерства фінансів України та купівля депозитних сертифікатів Національного банку є раціональним вибором для банків в поточних умовах – на тлі проблемності значної частини корпоративних позичальників, враховуючи слабкий рівень захисту прав кредиторів, асиметрію інформації у відносинах між кредитором та позичальником, недосконалу реформованість судової системи України. Водночас, активна емісія ОВДП, яка проводиться Міністерством фінансів України, є вимушеною – через наявність дефіциту державного бюджету (за підсумками січня - квітня 2018 року державний бюджет зведено із дефіцитом 20,59 млрд грн).

СХВАЛЕНО

Рішенням Ради

Національного банку України

від 29 травня 2018 року № 24-рз

Рекомендації Правлінню Національного банку України та Кабінету Міністрів України

I. Правлінню Національного банку України

1. Проаналізувати досвід використання різних форм стимулювання кредитування реального сектору економіки інших країн та можливість практичного застосування такого стимулювання в Україні. Результати аналізу надати Раді Національного банку до 15 липня 2018 року.
2. Надати Раді Національного банку інформацію щодо запровадження довгострокового рефінансування банків шляхом проведення тендерів під плаваючу процентну ставку (практична реалізація постанова Правління Національного банку від 27 грудня 2017 року №144). Інформацію надати Раді Національного банку до 01 вересня 2018 року.
3. Розглянути питання щодо можливості підвищити ефективність застосування комплексу засобів та методів грошово-кредитної політики з метою зменшення обсягу ринку депозитних сертифікатів Національного банку України.
4. Активізувати роботу щодо вироблення механізмів зниження обсягів проблемної заборгованості за кредитами в банківській системі України, особливо в державних банках.
5. В умовах посилення попиту на гривню, значних обсягів готівки поза банками провести аналіз ефективності діючого порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансових установ, підприємств і організацій, визначеного відповідно до статті 33 Закону України "Про Національний банк України".
6. Розпочати дієві заходи з мінімізації надмірного обсягу готівкового обігу, тієї частини, що використовується для здійснення тіншових операцій. Інформацію про проведену роботу та її результати надати Раді Національного банку до 01 жовтня 2018 року.

II. Кабінету Міністрів України

7. Розробити Стратегію промислової політики України, спрямовану на перехід від експортно-сировинної до інноваційно-високотехнологічної моделі економіки, у якій, зокрема, визначити пріоритетні галузі розвитку

промисловості з обов'язковим запровадженням з цією метою податково-фінансових стимулів.

8. З метою формування сприятливих макроекономічних передумов для забезпечення стабільності грошової одиниці України, фінансової стабільності та сталого економічного зростання:

активізувати роботу над створенням системних інструментів реалізації Експортної стратегії України, зокрема прискорити завершення юридичної частини створення Експортно-кредитного агентства;

як пілотну програми для підприємств-експортерів (у тому числі малих та середніх), що виробляють високотехнологічну продукцію, розробити заходи щодо фінансово-економічного стимулювання їх діяльності.

III. Кабінету Міністрів України та Правлінню Національного банку України

9. Розглянути питання щодо створення на базі Німецько-Українського фонду Державного агентства з підтримки МСП.